

AD 202

НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Приета: Прот. № 17 от 14.10.2002г., изм. прот. 11 от 17.09.2011г.

Лектор: Доц. д-р Никола Аврейски

АНОТАЦИЯ

Дисциплината е посветена на един от най-важните феномени на съвременния свят – неправителствения сектор. Характеризират се особеностите му в условията на традиционното и на гражданското общество. Мисията на неправителствените организации се очертава в контекста на дискусията за етатизацията и деетатизацията. Централно място се отрежда на възникването, развитието, актуалното състояние и правната уредба на основните видове неправителствени организации в България.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Чрез дисциплината се цели студентите да придобият знания за:

- съвременната теория за гражданското общество;
- теорията за общественения договор и естествените права на хората като фундамент на отношенията между НПО и модерната правова държава;
- причините за значителното нарастване на ролята на НПО в стопанския, политическия и духовния живот на съвременните общества;
- поучителните традиции на българските НПО в условията на авторитаризъм, тоталитаризъм и демокрация;
- основните видове НПО и тяхната правна уредба.

Лекционният курс и семинарните занятия имат за цел да обогатят студентите с умения за:

- практически действия, свързани с учредяването, регистрацията, преобразуването и самоуправлението на различните типове НПО;
- изграждане на самочувствие на гражданин и съдействие за формиране на гражданско общество в България.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината предполага предварително изучаване на Гражданско право.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение			задочно обучение		
			л	с	у общ	л	с	у Общ
Публична администрация	Задължителна	6	30	30	60	30	30	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Гражданското общество.

Исторически корени на идеите за гражданско общество.

Съвременна теория за гражданското общество. Традиционно и гражданско общество. Граждански организации. Специфични белези на гражданското общество. Предизвикателства пред гражданското общество.

Пътища за формиране на гражданското общество.

Тема 2. Етатизмът и гражданският сектор.

Възникване и развитие на държавата. Форми на държавна организация. Теории за същността на държавата.

Етатизмът като обосновка за по-широка намеса на държавата в живота на обществото.

Предизвикателствата пред съвременната държава. Международната дискусия за държавата – етатизация или деетатизация?

Отношението на държавата към гражданския сектор. Теорията за “трите сектора” в обществения живот. Дебатите за обхвата на гражданския сектор.

Призванието на гражданския сектор в съвременните общества.

Тема 3. Неправителствените организации – гръбнак на гражданското общество.

Поява на НПО и тяхното развитие. Признаването им за самостоятелни гражданскоправни субекти. Причини за устойчивата тенденция към нарастване ролята на НПО в съвременните общества.

Теории за същността на НПО. Мисия, функции, принципи и самоуправление на НПО.

Класификация. Основни видове НПО.

Място и роля на НПО в съвременната държавност и в международния живот.

Тема 4. Възникване и развитие на неправителствените организации в България.

Наченки на НПО в средновековна България.

Българските граждански организации от епохата на Възраждането.

Разрастване, разклоняване, централизиране, интернационализиране и модернизиране на гражданския сектор след Освобождението. Поляризация на НПО след Първата световна война и променяне на техния характер. Отношението на българската държава към гражданския сектор.

НПО през епохата на тоталитаризма. Обсебването им от партията-държава. Неформалните граждански организации срещу тоталитаризма.

Възраждане на българските традиции и модернизация на гражданския сектор след началото на демократичните промени в страната. Създаване на нова конституционна и законова уредба.

Проблеми и перспективи пред българските НПО.

Тема 5. Обща характеристика на правната уредба на неправителствените организации в българското законодателство.

Конституционни разпоредби и законова уредба.

Действащи системи за учредяване на НПО. Учредителна процедура. Вътрешен устройствен акт. Органи на самоуправление. Представителство. Правна индивидуализация. Регистрация и видове регистри. Правно положение на клон на НПО. Правоспособност на гражданските организации. Преобразуване, обявяване в несъстоятелност, прекратяване и ликвидация на НПО.

Условия и ред за извършване на стопанска и нестопанска дейност от чужденци.

Съдебен, държавен, данъчен и граждански контрол над НПО.

Тема 6. Сдружения с нестопанска цел.

Поява и развитие на сдруженията с идеална цел. Правна регламентация. Значението им за развитието на гражданското общество. Същност. Сдруженията в България – минало и настояще.

Конституционна и законова уредба. Идеални и забранени цели. Учредителна процедура. Устав. Изборни органи. Регистриране. Лицензиране. Представителство на сдружението. Съдебен и граждански контрол. Условия и ред за дейност на чуждестранни сдружения с нестопанска цел. Преобразуване, прекратяване и ликвидация на сдруженията.

Проблеми на сдруженията с идеална цел.

Тема 7. Фондации.

Възникване и развитие на фондациите. Правна регламентация. Значение на фондациите за демократичното общество. Същност на фондацията. Българският опит в областта на фондациите.

Правна уредба на фондациите. Позволен и непозволен цели. Предмет на дейност. Имущество. Учредител(и) и учредителна процедура. Учредителен акт. Устройствовен акт (Правилник). Управителен орган. Представителство. Независимост на фондацията от нейните учредители. Запазени правомощия на учредителите. Взаимоотношения с дестинаторите (бенефисиерите). Съдебен и граждански надзор върху дейността на фондацията. Преобразуване, прекратяване и ликвидация на фондацията.

Проблеми на фондациите.

Тема 8. Организации за общественополезна дейност.

Общественополезната дейност в различните правни системи. Признаване на особен правен статут на организациите за общественополезна дейност в българското законодателство.

Същност на организацията за общественополезна дейност. Особенности на учредителната процедура. Допълнителна регистрация. Устройство на организацията. Допълнителни права и допълнителни задължения. Начин на определяне на трети ползвачи се лица. Преобразуване. Зачиване на организацията в Централния регистър. Прекратяване. Ликвидация и разпределяне на останалото имущество.

Проблеми на организациите за общественополезна дейност.

Тема 9. Политически партии.

Поява и развитие на политическите партии. Правна регламентация. Класификация. Роля в демократичното общество. Същност. Политическите партии в България от Освобождението до наши дни.

Правна уредба на политическите партии. Забранени партии. Цели на политическите партии. Учредители и фази на учредяването. Наименование. Устав. Ръководство на партията. Регистрация. Принципи на организационно устройство. Партийно имущество. Забранени дарения и средства. Държавни субсидии. Предоставяне на държавни и общински помещения. Ограничения относно дейността на политическите партии. Финансов контрол от Сметната палата. Преобразуване на партиите. Саморазпускане и разпускане. Прекратяване на дейността и заличаване.

Проблеми на политическите партии.

Тема 10. Синдикални организации.

Възникване и развитие на синдикатите. Синдикални фамилии. Правна регламентация. Значение на синдикатите за гражданското общество. Същност. Българските синдикати в миналото и днес.

Правна уредба на синдикалните организации. Цели. Предмет на дейност. Учредители и учредяване. Устав. Централно ръководство, представителен орган и други органи на синдикалните организации. Регистрация. Статут на местните поделения на отрасловите и националните синдикати. Имущество на синдикалните организации – задължения на държавните органи и на работодателите. Участие на синдикатите в подготовката на вътрешните актове на предприятието и в работата на колективните органи на управление. Представителство пред съда. Ограничения в българското законодателство по отношение на синдикатите. Прекратяване и ликвидация на синдикална организация.

Проблеми на синдикалните организации.

Тема 11. Организации на работодателите.

Поява и развитие на работодателските организации. Правна регламентация. Същност. Работодателските организации в България.

Правна уредба на организациите на работодателите. Цели. Учредяване и регистрация. Статут на поделенията. Сключване на колективен трудов договор. Участие в колективните органи на управление. Прекратяване и ликвидация на работодателските организации.

Проблеми на организациите на работодателите.

Тема 12. Религиозни общности.

Поява и развитие на религиозните общности. Световни религии. Отделяне на религиозните институции от държавата. Система на конкордата. Място на религиозните общности в демократичното общество. Конфесия, деноминация и секта. Религиозните общности в България.

Правна уредба на религиозните общности. Цели. Предмет на дейност. Относителна свобода на религиозните общности. Право на гражданите на свободен избор на вероизповедание. Устав на религиозните общности. Регистрация на вероизповеданията и на местните им поделения. Имущество и финанси на вероизповеданията. Популяризаторска, лечебна, социална и образователна дейност на регистрираните вероизповедания. Държавна политика в областта на вероизповеданията. Прекратяване и ликвидация на религиозна общност.

Проблеми на религиозните общности.

Тема 13. Кооперации.

Възникване и развитие на кооперациите. Видове кооперации. Правна регламентация. Значение на кооперациите в съвременното общество. Същност на кооперациите. Кооперациите в България.

Правна уредба на стопанските кооперации. Цел. Предмет на дейност. Устав. Вписване. Финансови облекчения. Органи на самоуправление. Представителство. Имущество и имуществена отговорност на кооперацията. Кооперативни фондове. Разпределяне на печалбата и загубите. Преустройство на кооперацията. Кооперативно предприятие. Взаимоспомагателна каса. Кооперативен съюз. Междukoоперативно предприятие. Съдебен надзор над кооперациите, кооперативните предприятия и кооперативните съюзи. Прекратяване и ликвидация на кооперацията. Заличаване.

Особености на взаимозастрахователните кооперации.

Специфика на жилищностроителните кооперации.

Проблеми на кооперациите.

Тема 14. Търговски дружества.

Поява и развитие на търговските дружества. Признаването им за юридически лица. Тяхната роля в съвременното общество. Същност на търговските дружества. Класификация. Сдружения на търговски дружества. Търговските дружества в България. Хармонизация на българското Търговско право с Дружественото право на Европейския съюз.

Правна уредба на търговските дружества. Учредителен акт. Регистрация. Характерни особености на видовете търговски дружества: командитно дружество, събирателно дружество, акционерно дружество, командитно дружество с акции, дружество с ограничена отговорност, еднолично дружество с ограничена отговорност, еднолично акционерно дружество. Обединения на търговски дружества – консорциум и холдинг.

Правно положение на търговското дружество с чуждестранно участие.

Проблеми на търговските дружества.

Тема 15. Граждански дружества.

Възникване на гражданските дружества. Правна регламентация. Място в съвременното общество. Същност. Гражданските дружества в България.

Правна уредба на гражданските дружества. Цел. Предмет на дейност. Съдружници. Съдържание на договора. Вноски на съдружниците. Имущество. Самоуправление на дружеството. Начин на вземане на решения. Права и задължения на съдружниците. Прекратяване на гражданско дружество.

Обединение на търговски дружества под формата на гражданско дружество (консорциум).

Проблеми на гражданските дружества.

Тема 16. Неформални граждански организации.

Формални и неформални организации. Поява и развитие на неформалните организации на гражданите. Неформалните граждански организации в България. Законност на неформалните организации в демократичната държава.

Неформалните организации в условията на деспотични режими. Право на гражданско неподчинение, когато държавата не спазва общественя договор. Неформалните организации срещу потисничеството, авторитаризма, десния и левия тоталитаризъм. Българският опит.

Неформалните организации в модерната правова държава: граждански дружества без договор; икономически групировки, основани на неписано "джентълменско споразумение"; неформална икономика; неформални антиконституционни структури; нерегистрирани политически партии; нерегистрирани религиозни секти; структури на организираната престъпност. Възможности за противодействие на неформалните организации, действащи в разрез със законодателството и интересите на гражданското общество. Българският опит.

Тема 17. Неправителствените организации в Дружественото право на Европейския съюз.

Европейският съюз като интеграционна междудържавна организация. Гражданското общество – една от основните цели на европейската интеграция.

Неправителствените организации в първичното законодателство на Европейския съюз.

Възникване и развитие на наддържавната система на Дружественото право на Европейския съюз. Европейско обединение по икономически интереси и Европейско дружество. Състояние на подготовката за въвеждане на Европейско акционерно дружество.

Вторичното законодателство на Европейския съюз и сближаването на Дружественото право в националните законодателства на държавите-членки и на асоциираните страни. Директиви и други правни актове на Европейския съюз за търговските дружества. Приложимост за юридическите лица с нестопанска цел.

Хармонизация на българското законодателство с Дружественото право на Европейския съюз.

Тема 18. Международни неправителствени организации.

Интернационализацията от XIX в. и възникването на международните НПО. Респектиращият им ръст през XX столетие. Тяхната роля в съвременния свят. Международни НПО, създадени по българското законодателство.

Същност на международните НПО. Класификация. Характерни черти.

Обединения на международни НПО. Статут на международните НПО в ООН, специализираните световни организации, Европейския съюз и други междуправителствени организации.

Проблеми на международните НПО.

Тема 19. Система на социално партньорство.

Модели на представяне на интересите: корпоративен, консенсусен, плуралистичен и неоплуралистичен.

Възприемане на системата на социалното партньорство в България. Националната система за тристранно сътрудничество в Република България и участието в нея на национално представителните синдикални и работодателски организации.

Практиката на представяне на интересите в Европейския съюз.

Тема 20. Групи за натиск и лобиране.

Възникване и развитие на групите за натиск. Признаването им за неразделна съставна част от функционирането на политическата система на либералните демокрации. Групите за натиск в България.

Обща характеристика на групите за натиск. Ролята им в модерната правова държава. Типология на групите за натиск. Пряко и косвено въздействие върху изпълнителната, законодателната и съдебната власт. Средства за въздействие. Основни групи за натиск.

Проблемът за лобизма в правовата държава. Плурализъм на интересите и законосъобразност на тяхното изразяване. Навлизане на лобизма в политическия живот. Узаконяване и регламентиране на дейността на лобитата. Особености на лобизма в САЩ и в Европа. Държавата като арбитър между интересите.

Групите за натиск и лобирането във функционирането на Европейския съюз.

Проектозакони за лобирането в България.

Тема 21. Омбудсманът – посредник между модерната правова държава и гражданското общество.

Възникване на институцията омбудсман и нейното разпространение в Европа. Дейност на Съвета на Европа по утвърждаване на институцията. Възприемане на института омбудсман от Европейския съюз. Международни организации на омбудсманите.

Същност на институцията. Видове омбудсмани. Ролята им в модерната правова държава. Правомощия.

Първи местни омбудсмани в България. Законова уредба на националния омбудсман. Изборна процедура. Правомощия. Механизъм за осъществяване на функциите. Пропуски и недостатъци на правната уредба. Правно положение на местните обществени посредници.

КУРСОВА ЗАДАЧА

На всеки редовен студент от специалностите “Публична администрация” и “Социални дейности” се възлага конкретна практическа задача по проблем, свързан непосредствено с НПО. За улесняване на избора се предлага примерен списък на теми за самостоятелна работа. Резултатите от нейното изпълнение се излагат и защитават по време на семинарните занятия в групата.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

За участието си в семинарните занятия всеки редовен студент получава текуща оценка. Тя се формира въз основа на защитената самостоятелна разработка и от неговото участие по време на дискусиите.

Решаващ за оценяването на знанията и уменията на студентите по дисциплината е писменият изпит. При формирането на крайната оценка се взема предвид и текущата оценка.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

1. Аврейски, Н. Неправителствените организации – необходимост от ново концептуално преосмисляне. – Годишник на Бургаския свободен университет, т. XI, 2004, с. 305-315.
2. Аврейски, Н. Българските неправителствени организации – възникване и утвърждаване на традициите. – Юридически сборник, т. XIV, 2006, с. 151-175.
3. Аврейски, Н. Неправителствените организации в България в условията на тоталитарната държава и на транзитното общество. – Юридически сборник, т. XV, 2006-2007, с. 88-128.
4. Българското дисидентство и формирането на новата политическа система. София, 2007.
5. Дакова, В. и Д. Вълкова. Българският неправителствен сектор в контекста на развитие. София, 2003.
6. Златарева, М. Юридически лица с нестопанска цел. София, 2002.
7. Иванов, Д. Лобизмът. София, 2010.
8. Кабакчиева, П. Гражданското общество срещу държавата: българската ситуация. София, 2001.
9. Лаверн, Д. Експертите на прехода. София, 2010.
10. Цакова, И. Лобизмът. София, 2010.
11. Цанков, В. Омбудсманът (общественият посредник) в Република България. София, 2004.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Асенов, Б. Религиите и сектите в България. 2. доп. и прераб. изд. София, 2002.
2. Василев, Б. Договор за дружество. София, 1989.
3. Гаврилова, Р., И. Еленков. Към историята на гражданския сектор в България. София, 1998.
4. Голева, П., Цв. Каменова, Кр. Стойчев. Юридически лица с нестопанска цел: Правен режим. София, 2002.
5. Гражданският контрол в Република България. София, 1999.
6. Дарителство и дарителски фондации в България: 1878-1951: Законови актове и административни разпоредби. София, 1997.
7. Джеров, А. Жилищностроителни кооперации. София, 2001.
8. Димитров, Р., С. Христова, Д. Владимирова. Гражданските организации – дефиниция и класификация. София, 1998.
9. Иванова, Е. Българското дисидентство 1988-1989. София, 1997.
10. Индустиалните отношения и синдикатите. София, 1996.
11. Институционално изграждане на неправителствени организации. Русе, 2001.
12. Как да регистрираме юридическо лице с нестопанска цел. София, 2001.
13. Карасимеонов, Г. Новата партийна система в България. София, 2003.
14. Неправителствени организации в България, които генерират идеи. София, 1999.
15. Николов, Ст. Благотворящият сектор. София, 1999.
16. Основни принципи на законите за гражданските организации. София, [2000].
17. Правото на гражданския сектор в България. София, 1998.
18. Проданов, В. Гражданското общество и глобалният капитализъм. София, 2003.
19. Райчев, Б. Новите български кооперации. София, 2000.

20. Рачев, Ф. Юридически лица с нестопанска цел. [София], 2001.
 21. Розанис, С. Дружества на търговското право: устройство, представителство, искове. София, 1994.
 22. Славова, М. Омбудсманът – българската перспектива. София, 2002.
 23. Тодоров, Т. Юридически лица с нестопанска цел. София, 2002.
 24. Тристранно партньорство: Дистанционен курс за специализация по индустриални отношения. София, 1996.
- Хопт, К., Т. Бузева. Европейско дружествено право. София, 1999.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ

за практическа задача по дисциплината Неправителствени организации

1. Има ли гражданско общество в България?
2. Етатизация или деетатизация?
3. Дебатите за обхвата на неправителствените организации.
4. Съюз на българските фондации и сдружения.
5. Чуждестранни неправителствени организации в България.
6. Нелегалното Турско националноосвободително движение в България.
7. Дружество за защита правата на човека в България.
8. Обществен комитет за екологична защита на град Русе.
9. Клуб за подкрепа на гласността и преустройството в България.
10. Демократическа лига за защита на човешките права.
11. Народен съюз за гражданска инициатива "Оборище".
12. Независим професионален съюз "Подкрепа".
13. Комитет за защита на религиозните права, свободата на съвестта и духовните ценности.
14. Движение "Екогласност".
15. Ресурсен център на неправителствените организации в България.
16. Лицензирани непрофесионални спортни организации от Министерството на спорта.
17. Лицензирани граждански организации в областта на културата от Министерството на културата и туризма.
18. Лицензирани частни университети от Националната агенция за оценяване и акредитация.
19. Лицензирани частни центрове от Националната агенция за професионално обучение и ориентиране.
20. Регистрирани сдружения с нестопанска цел в България (анализ).
21. Център за изследване на демокрацията.
22. Атлантически клуб в България.
23. Национален дарителски фонд "13 века България".
24. Българо-гръцко дружество "Илиополис".
25. Български комитет за балканско разбирателство и сътрудничество.
26. Дружество за българо-македонско приятелство.
27. Комитет за защита на личността и семейството.
28. Федерация на потребителите в България.
29. Обединен ромски съюз.
30. Организация на евреите в България "Шалом".
31. Център "Отворено образование".
32. Български студентски съюз.
33. Асоциация на Европейските студентски общности.
34. Студентски клуб по опазване на околната среда.
35. Студентско екологично дружество.
36. Бургаска асоциация за екологичен и селски туризъм.

37. Бургаска екологична асоциация.
38. Бургаски черноморски клуб.
39. Младежки образователен център – град Бургас.
40. Независимо сдружение “Екогласност” – Бургас.
41. Писателско дружество – Бургас.
42. Сдружение “Зелени балкани” – Бургас.
43. Асоциация за развитие на Бургаски регион.
44. Масонски организации в България.
45. Ротариански организации в България.
46. Регистрирани фондации в Република България (анализ).
47. Фондоция “Детство”.
48. Фондация “Еврика”.
49. Фондация “Сапио”.
50. Фондация “Демокрация”.
51. Фондация “Бъдеще за България”.
52. Евроатлантическа фондация за сигурност и външна политика.
53. Фондация “Бургас – екология – човек”.
54. Фондация Истикбал.
55. Фондация “Развитие на гражданското общество”.
56. Фондация “Отворено общество”.
57. Фондация “Фридрих Еберт”.
58. Фондация “Конрад Аденауер”.
59. Фондация “Фридрих Науман”.
60. Фондация за подпомагане на българското висше образование.
61. Организации за общественополезна дейност в Република България.
62. Развитие на правната уредба на политическите партии в България.
63. Партия на зелените.
64. Политическите партии в Република България (анализ).
65. Сметната палата и финансовият контрол над политическите партии в България.
66. За или против конституционната забрана на политическите партии на етническа и религиозна основа?
67. Движение за права и свободи.
68. Евророма.
69. ДРОМ.
70. Нерегистрираната ОМО “Илинден”.
71. Нерегистрираната Помашка партия.
72. Нерегистрираната Турска демократическа партия.
73. Развитие на правната уредба на синдикатите в България.
74. Конфедерация на независимите синдикати в България.
75. Конфедерация на труда “Подкрепа”.
76. Национална синдикална организация “Промяна”.
77. Съюз за стопанска инициатива на гражданите.
78. Съюз на частните стокопроизводители.
79. Българска търговско-промишлена палата.

80. Българска стопанска камара.
81. Съюз на работодателите в България.
82. Бизнесклуб "Възраждане".
83. Национален съвет за тристранно сътрудничество.
84. Религиозни общности в Република България (анализ).
85. Евангелистка църква "Огнена вяра".
86. Църквата на Исус Христос и светиите от последния ден.
87. Общество на Кришна съзнание.
88. Свидетели на Йехова.
89. Действащи нерегистрирани религиозни общности в България.
90. Сдружения и фондации в България, развиващи религиозна дейност.
91. Разцеплението в Българската православна църква.
92. Разцеплението в мюсюлманското вероизповедание в България.
93. Взаимозастрахователни кооперации в Република България.
94. Частни банки в Република България.
95. Застрахователни акционерни дружества в Република България.
96. Търговски дружества с чуждестранно участие в Република България.
97. Консорциуми в Република България.
98. Холдинги в Република България.
99. Неформалната икономика в Република България.
100. Кръгът "Орион".
101. Кръгът "Олимп".
102. Има ли опасност от фундаментализъм в Република България?
103. Хармонизация на българското Търговско право с Дружественото право на Европейския съюз.
104. Европейски обединения по икономически интереси.
105. Международна фондация "Св. Св. Кирил и Методий".
106. Международна академия на архитектурата.
107. Международен център по проблемите на малцинствата и културните взаимоотношения.
108. Международен съюз за защита на природата и природните ресурси.
109. Международен център за законодателство относно организациите с нестопанска цел.
110. Римски клуб.
111. Европейски център на фондациите.
112. Европейско бюро за околната среда.
113. Европейско движение.
114. Паневропейски съюз.
115. Европейско бюро на потребителските съюзи.
116. Европейски политически партии.
117. Европейска конфедерация на профсъюзите.
118. Съюз на индустриалците и работодателите в Европа.
119. Неправителствени организации с консултативен статут при ООН.
120. Неправителствени организации с консултативен статут при ЮНЕСКО.
121. Неправителствени организации с консултативен статут при Европейския съвет.

122. Лобирането в Съединените американски щати.
123. Лобирането в Европейския съюз.
124. Проектозакони за лобирането в България.
125. Местни обществени посредници в Република България.
126. Национален омбудсман в Република България – правна уредба и проблеми.

NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS

ANNOTATION

The discipline is devoted to one of the most important phenomena of the present-day world – the non-governmental sector. Its characteristics under the conditions of the traditional society as well as the civil one are described. The mission of the non-governmental organizations is outlined in the context of the discussion about etatization and the process reverse to it. The central place is assigned to the origin, development, current position and legal status of the main kinds of non-governmental organizations in Bulgaria.